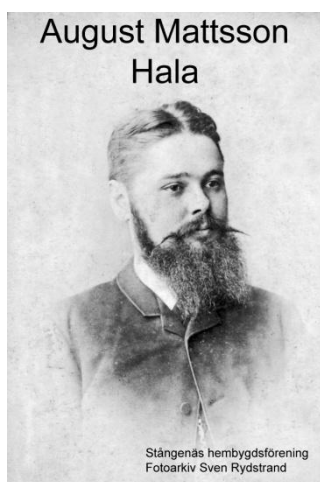

Nedanstående texter av och om August Mattsson är hämtade från
Kumla Jultidning årgång 1968.

ETT TRAGISKT LIVSÖDE

40 år sedan "Enslingen på Bockön" gick bort. "Enslingen på Bockön" var en begåvad självlärd astronom, som under tjugo av sina bästa år levde den ensammes liv på Bockön i Tisaren. Han fick sedan en liten primitiv stuga på fastlandet av Skogaholmsbolaget och bodde där ytterligare några ensamma år, tills han i 85-årsåldern togs om hand av fattigvården i Hallsberg. Där slutade han sitt 89-åriga liv 1928. Hur kunde han bli så gammal, med ett liv som varit mer än eländigt?

Något år efter enslingens bortgång besöktes stugan i Skogaholm av några personer, som fann hans lösöre huller om buller. När man fann ett 20-tal prydligt förda dagböcker, förstod man att det var något ytterst värdefullt, som höll på att förstöras. Evert Sahlberg, Nerikes Allehandas Hallsbergsredaktör, varskoddes. Han var snart på platsen och tog hand om dagböckerna, en stjärnglob och en del annat. Alltsammans överlämnades sedermera till museet i Sannahed. Där förvarades det tillvaratagna under ett 25-tal år. Ägare är numera Hallsbergs nya hembygdsförening. Det var emellertid flera personer än redaktör Sahlberg som besökte stugan och tog med sig något minne av enslingens lösöre. Själv har jag haft till låns enslingens dagbok från 1915.

Vem var "Enslingen"?

Det torde vara mindre vanligt att en dagboksskrivare lämnar efter sig så fint gjorda anteckningar. Varje millimeter av skrivbladen har utnyttjats. Allt är så tydligt skrivet, t.o.m. siffrorna i de många tabellerna.

Utdrag ur dagböckerna infördes en längre tid i Nerikes Allehanda, och 1930 utgav Sahlberg "Enslingen på Bockön", ett 80-sidigt häfte som nu blivit en raritet.

Vem var då "Enslingen på Bockön"? Varifrån kom han?

Detta avslöjas i dagböckerna, där vi kan se att hans namn var August Mattson. Redan i unga år började han göra utförliga anteckningar om sina upplevelser. Han var född 1839 på ett torpställe under Bro prästgård i Bohuslän. I prästgården fick han

lära sig det nödvändigaste i kunskapsväg och fick plats hos en handlare i hembygden. Han hade därpå anställning i ytterligare någon affär, tills han blev förvaltare i den kända firman Kullgrens änkas sterbhus på Bohus Malmön norr om Lysekil. Under sin vistelse där deltog han med dödsförakt i en räddningsbragd och räddade under uppenbar livsfara en holländsk sjöman, en bedrift, som belönades med 50 kronor.

Eftersökt kavaljer med fina sällskapstalanger.

En tid umgicks den unge August med planer att bli lärare och genomgå Göteborgs seminarium, men han övergav tanken och blev materialförvaltare vid Uddevalla-Vänersborgs-Herrljunga järnväg. Emellertid var det inte hans mening att stanna vid järnvägen. I 25-årsåldern blev han bokhållare vid de stora herrgårdarna Frugård och Vänersnäs i Skaraborgs län. Han omtalas vid denna tid som en glad och god människa, utan sorger och bekymmer. Till hans intressen hörde spel, jakt och sällskapsliv. Av sin chef på Vänersnäs var han mycket omtyckt och fick vara med vid de stora affärsuppgörelserna. Han var känd som en god sångare med fina sällskapstalanger och var en eftersökt kavaljer. Redan under tiden på Vänersnäs väcktes hans intresse för astronomi, och han tillverkade då en stjärnglob, som han sedan under sina isoleringsår på Bockön hade så stor glädje och nytta av.

**Mattsöns käresta under hans
Frugårdstid till vänster, till
höger hennes syster**

Misslyckat kompanjonskap.

Olyckligtvis kom Mattson att bli kompanjon med en fabriksägare i Falköping. År 1872 placerade han 2000 kronor, som han sparat under anställningen på de nämnda herrgårdarna, i en bläck- och blanksvärtafabrik, Vahlström & Mattsöns tekniska fabrik i Falköping, som hade kunder vida omkring bl. a. i Hallsberg och Kumla.

Hur kom det sig då att August Mattson blev hönsuppfödare på Bockön? Förmodligen i brist på kapital nödgades kompanjonerna slå igen. Mattson själv uppges ha haft goda förutsättningar som affärsman, och om han själv från början fått ta hand om fabriksrörelsen, kanske den blivit vinstgivande. Men då hade det säkert inte funnits någon "Enslingen på Bockön".

Mattson blir Åsbrobo och "Enslingen på Bockön".

Sedan Mattsson avvecklat fabriken i Falköping kom han till P. U. Rehnberg på Åsbrohammars gård. Även här gjorde han sig omtyckt och betrodd och fick företa affärsresor till olika platser bl. a. till Stockholm. Han representerade även en Hallsbergsfirma. Förutom lantbruket innehade Rehnberg även Åsbro Spikfabrik vid Hemsjön. Vid sekelskiftet flyttades fabrikationen till Linköping. Där tillverkas ännu "Åsbro Spik".

Stor förvåning väckte det, när Mattson efter några år lämnade Åsbrohammar och blev hönsuppfödare på Bockön. Han var övertygad om att denna sysselsättning skulle ge honom god inkomst. Några medel till att driva en större hönsfarm hade han emellertid inte, utan han fick bittert erfara att livet understundom far hårt fram med både människor och djur. Men årshyran för ön var billig - 5 kronor.

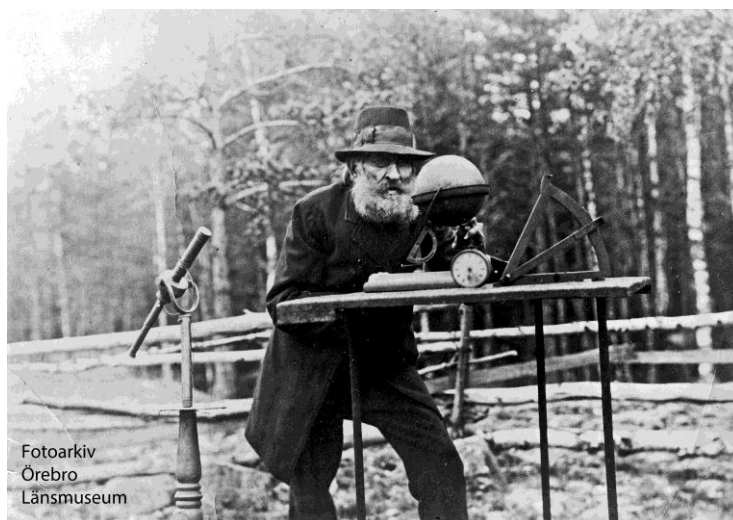

Strax söder om Hallsberg ligger sjön Tisaren , med ön Bockön vid dess norra ände. Vid sjöns västra strand det lilla samhället Åsbro

Bockön har länge tillhört Samzeliussläkten i Hallsberg, men tillhör sedan 1967 verkstadsägare Th. Johansson Hallsberg.

Medlem av Franska astronomiska sällskapet.

I 20 år kom Mattson att vistas på den lilla ön. Han begravde sig faktiskt där med sina mångskiftande intressen, framförallt astronomi. Han åstundade att komma i kontakt med Franska astronomiska sällskapet i Paris och lärde sig franska. Han skrev till den världsberömde författaren och astronomen Camille Flammarion och framlade sitt förslag till förenklad tids och cirkelindelning.

Fotoarkiv
Örebro
Länsmuseum

Efter lång väntan fick han svar från sällskapet, som funnit förslaget högst originellt och mycket beaktansvärt. Mattson erbjöds att ingå som medlem i nämnda sällskap och i ett brev på franska frambär han sitt tack för denna uppmärksamhet. Förslaget sände han även till Amerikas president, konung Oscar II och Vetenskapsakademien.

Mattson sysslade inte enbart med astronomi på sina "lediga stunder". Han var instrumentmakare, kallsmed, läkare, hönskirurg och uppfinnare. Han uppfann bl. a. en osänkbar livräddningsbåt. När han skulle ansöka om patent saknade han erforderliga medel och gav bort uppfinningen, vilket han senare ångrade.

I ensamheten...

I ensamheten funderade han över ensamheten. Han ställde frågan: "Vad gör du i ensamheten? Jag tröstar mig i ensamheten. – Jag resonerar med mig själv- Akta dig då att du inte samtalar med en dålig människa! Ty en eremit är antingen en gud eller djur. Alla varelser vilja ha sällskap."

Mattson hade i sin ungdom varit kär i en flicka på västkusten och tänkte till och med att i hennes sällskap emigrera till Amerika. Flickans föräldrar var dock emot att få August till måg. Han led fruktansvärt av detta, som han kallade "passiva", motstånd. Under lång tid pendlade han mellan djup förtvivlan och ljusaste optimism. Han höll kontakten med henne även under Bockötiden och sände henne då och då små presenter.

Att Mattson bevarade minnet av henne visar följande strofer ur dagboken:

*1. Hon var ifrån barndomsdar
så hurtig glad och yr,
och själv han ju också var
en muntlig och lustig fyr.*

*2. Tillsammans de strövat
om i skogar och berg och dal
så glada och nöjda som
om sorgen de ej hört tal.*

*3. Tillsammans de byggt ett bo,
ett luftslott i skimrig prakt.
Där hade de båda i ro
i oskuld en grundval lagt...*

"O, du sälla aftonstund!"

"Till min flicka" heter en annan dikt av Mattson

*1. Minns du midnatts lugna timma
Af dig önskad mången gång;
Hur vid månens bleka strimma,
Jag så ofta var på språng
Utaf kärlek till dig dragen,
Minns du detta någon gång?*

*2. Ingenting så lätt mig dragit,
Hvarken förr eller sen;
Aldrig har mitt hjerta slagit
Förr så glädligt. Mina ben
Ej så lätt mig nånsin burit,
Sen de kroppen bistånd svurit,
Som din kyss, så varm och len*

*3. Minns du under gröna trädet,
Uti svalan aftonstund –
Då vi satt på hvita brädet
Uti skön och lummig lund;
Ingen då det samtal störde,
Som då våra hjertan rördes.
O, du sälla aftonstund!*

*4. Så vi språkade och smekte;
Kysste, smekte åter om,
Tills i luften lärkan lekte,
Bådande att dagen kom.
Jag lutade mig till din barm.
Och av din mun en kyss så varm
Kändes brinna mot min gom,*

*5. Och i detta ljufva minne-
I min dröm jag ser dig än,
Dervid lugnar sig mitt sinne;
Ty jag känner dig igen.
Dig så ömt i famnen sluter
Och med kyssar öfvergjuter
Dina rosenläppar än*

*6. Har då ej för mig ditt hjerta
Någon ömhet mera kvar?
Tror du ej att jag med smärta
Tänker på de sälla dar
Och hur ditt hjerta lifligt brann
För mig af kärlek ren och sann!
Sköna. gif mig härpå svar!*

Även modern, som tidigt blev änka, visade Mattson stor ömhet och sände henne gåvor av olika slag.

Friarannons från Bockön.

På hösten 1874 hade Mattson satt in en friarannons i en stockholmstidning och fick bl. a. följande svar, som hittades i hans brevsamling i Skogaholm.

Min Herre!

Jag är en ung flicka utan Föräldrar och något stöd därför har jag önskat en ädel och god make. Eder annons behagar mig att besvara den och som jag tror mig hafva de egenskaper ni fordrar. Lanthushållning kan jag litet emedan jag har varit i ett presthus på landet. Min förmögenhet är ej stor men jag kan ett yrke som är mycket lönande nemligen damfrisering. Om ni fäster uppmärksamhet vid dessa rader så gif mig svar till A. C. L och lemna det på allmänna tidningskontoret Gustaf Adolfs torg N:o 10.

Med aktning

A. C. L.

Vid denna tid var Mattsson. boende på Bockön och var i 40-årsåldern. Som damfrisörskas kunde stockholmsflickan näppeligen haft möjlighet att bidra till försörjningen.

Vi skall nu genom en del utdrag ur dagböckerna låta Mattson berätta om hur han hade det under sitt fattiga liv på Bockön och Skogaholm.

13 dec. 1877 skriver han att han ej hade mer än 4 plusgrader på morgonen. Det är 3 700 steg från Bockön på isen till Estabogärdet, 2 200 till Nycksta (Nyckelön?) och 1 500 därifrån till Bockön, vilket utgör efter 3 fot för steg 11 100 fot eller 3/10 mil, alltså 1/3 mil. Han sysslar mycket med matematik.

En nyårmorgon skildrar Mattson på följande sätt:

– Nej, men se, tocken grannlåt! Vem gäller denna festliga tillställning? undrade jag för mig själv efter att ha tänt lampan och hunnit se mig omkring i rummet. Antingen är jag bergtagen eller också har jag blivit förtrollad och förvandlad till "Bergakungen" själv -tänkte jag. Ty den svarta asfalten på väggarna glimmade av miljoner stjärnor och konstiga, fantastiska ornamenter. Fönstren såg ut, som om de varit överspända med isbjörnshudar, och temperaturen i rummet kändes på intet vis angenäm vid uppstigandet och påklädningen.

När jag skulle maka huvudkudden litet ifrån den praktfullt dekorerade väggen ty jag ville vara aktsam om de granna "tapeterna", naturligtvis men fann densamma fastlödd vid den sistnämnda lika säkert som de tyska bleckleksakerna. Ingen kemist i världen är så skicklig som gamle herr Bore i konsten att ställa till en "kallgörande blandning" i stor skala. Men oaktat jag beundrar hans stora perfektion i sitt fack, tillstår jag, att jag helst såge honom med allra snaraste draga åt -Häckle-fjäll!

Herr Bore ställer till en "kallgörande blandning".

Nyåret 1893 beskriver Mattson på följande sätt:

Jaha, det här är just en vacker början på det nya året! Den gamla 92:an slutade sina dagar i går afton under kramryckningar, pustande och kvidande, innan han besteg själåtåget. Och knappast var detta gjort, förrän den nyfödda 93:an började föra ett än värre oväsen. Sprattlar hon inte i lindan värre än en ruvhöna i en jordhög, och det så, att snön ryker högt över både tak och skorsten! Tjuter och vrålar som den hungraste vargunge. – Ja, vad tjänar det till att uppträda här på världsteatern för alla dem som födas "under strecket".

Hade det berott på mig, så hade jag visst inte kommit hit till denna planeten, men då jag mot min vilja samt under protester, skrik och oväsen, liksom nu 93:an, skuffats in på världsscenen så är väl bäst att spela rollen ut och icke avresa därifrån på uppgående tåget, liksom många nu för tiden "för sed hava."! Fastän jag icke alltid med poeten kan sjunga: "Här är gudagott att vara . Ack vad livet dock är skönt!" så har jag dock ganska ofta ungefär samma åsikter.

Ty världen, sådan Gud själv givit oss den, har nog mycket att glädja sina passagerare med, då däremot den värld, som de mäktiga på jorden upprättat nästan uteslutande för sin egen räkning, är för de oprioriterande ett stort elände.

Det roligaste i dagböckerna är säkert anteckningarna om skridskoåkningen Åsbro fram och tillbaka och umgänget med några vänner.

En julnatt på Tisarens is med lustiga poänger.

På julaften lade jag iväg på skridskor till handelsbodarna vid Åsbro för att som annat folk förskaffa mig litet nödvändig rekvisita, till magens förnöjande och julglädjens förhöjande. Det var tämligen gott skridskoföre, ehuru det fläcktals fanns skruvis. Dessutom hade vi ett präktigt fullmånensken på aftonen. Tvärs över Tisaren fanns dock en öppen råk, samt en "rena" från Estabon, löpande ett stycke utåt sjön. Sedan jag gjort mina inköp i handelsbodarna gick jag upp till den förr s.k. Skojarestan för att avhämta ett litet "skickebud" av flytande varor, vilka också där var tillfinnandes.

Under jultiden är man ju något generösare mat och dryck än eljest, vadan även det tillstädesvarande sällskapet företog en "forelöbig" provning av såväl de våta som de torra gudsgåvorna, under det att vi satt och pratade några timmar. Emellertid hade det lidit långt på kvällen, och jag började bli "hemsk" men var ingalunda ängslig för hemresan i ett så ljust och härligt väder, så mycket mindre som jag nu var kommen i en någorlunda god stämning. Nu skulle vägen till Bockön ej bli lång, tänkte jag. Nedkommen till Åsasjön påspändes stålskorna, och mitt gepäck anbringades på lämpligaste sätt, väl avvägt för balansen mot centrum gravitatis, nämligen: en säck med diverse varor på ryggen

En butelj i vardera fickan på en långskörtad pälsrock, samt resten av sakerna i ena handen och en pikstake i den andra. Denna påpackning var naturligtvis icke bekväm för en skridskogångare, men vad som allra mest besvärade var de där lakejerna bakåt. Jag hade heller icke hunnit långt, innan en katastrof inträffade, ty inkommen i ett tillfruset slädspår, försökte jag fåfängt göra "stopp och back", vadan jag gjorde en ögonblicklig överhalning så det sjöng i lekamen. Oj, oj, det surrade i skallmejan som i en oroad bikupa, varjämte jag hade en förnimmelse av sveda och kallvåta omslag i storaxelns andra ände. Under det jag tog igen mig litet, låg jag med näsan riktad mot firmamentet och betraktade huru månen dansade slängpolska med stjärnorna där uppe, varvid jag tyckte mig märka hos den rundkindade mångubben ett skadeglatt leende över min ofärd. Då blev jag vred, knöt näven åt gubben och läxade upp honom en smula. Ja, vem är vänlig när han lider och det svider någonstans.

Du tror kanske att jag är full, men det är ett misstag, sa jag. Denna malör kunde lika lätt hänt mig om jag aldrig smakat en droppe "eldvatten", sa jag. Förresten anstår det icke dig, som är full minst 3-4 dagar månatligen året om, att begrina den, som råkar peka åt dig med stortårna, sa jag. Du tycks må tjockt däroppe, ättersom du är så tjock i synnerhet! Jag, däremot, får gå härnere och träla, så jag är så torr och mager, som om jag vore född av vatten och anda, som du väl kan se, sa jag. Då

Mattson grälar på månen
(Teckning av J. Norlander)

skämdes gubben en smula och gömde sig några ögonblick bakom en förbidrivande luftballong.

Nu föll det mig in, att jag kanske gjorde dumt i att gräla på månen. Han skulle måhända icke visa sig mer i kväll, och jag skulle då bli tvungen att gå hem i mörker. För den skull fick jag brått med att samla ihop mina kringströdda effekter samt undersöka vidden av den skada de lidit men framförallt orsaken till svedan i bakstycket. Jo, det stod illa till: Den ena och bästa av "tvillingarna" var ohjälpligt ihjällegad, därjämte var kläderna och dessas inre grannskap genomstungna av glasskärvor, så att trakten däromkring mycket liknade en späckad skinka. Sedan jag utplockat glasbitarna och inventerat varorna i säcken, fann jag dessa i vida bättre skick än jag väntat.

Siraps-, fotogen- och brännvinsflaskorna var lyckligtvis i gott stånd, vilket icke litet bidrog till återställandet av mitt goda humör. Min julkonjak hade till och med haft klokheten att intaga sin plats i ett rent, hårdfruset hästspår på isen, där den nu ligger lugn och glänsande som "vindlös sjö", och jag började fundera på, huru jag skulle kunna rädda den olyckliga. Då erinrade jag mig, att jag köpt tre matskedar. Jag hade ju ett par spritt nya bälghandskar av sämskskinn. Skulle de vara konjaksteta, männe?

Nu var saken klar för mig. Medelst skeden östes konjaken i handsken ty jag tänkte som drängen, som hittade en död skata: Den blir fälle bra te något! Då ej mer kunde rymmas i handsken, var blott en liten skvätt konjak kvar i "bålen", och den satte jag eld på för att få något att värma mig vid. Då jag även hade socker bland sakerna i påsen, så drack jag avskedståren i "brylå".

När jag så hunnit hem till "mor Inga", hörde jag ingen anmärkning över den sena hemkomsten, utan blev välkomnad av tuppen Fingal med ett muntert galande.

En annorlunda julafton upplevde Mattsson i Skogaholm 1915. "Lidande för mig", skriver han, men jag är van därvid. Det är svårt att utdriva kölden, då den kommit väl in. Vid tredje eldningen steg temperaturen i stugan till 9 gr. Uppgick kl. 1/2 3 och eldade. Då vi nu hade två helgdagar i följd och jag hade bränslebrist gick jag till sågen för att hämta torrt avfall och skräp. Men sågen var stängd. Då gick jag till milorna och tog tre plankstumpar, rengjorde dem från snö och sågade och högg sönder dem. jag låter icke frysa ihjäl mig vid Skogaholm, så länge jag har förmåga att skaffa mig vad jag behöver.

Dagen därpå, juldagen, var den eländigaste som han någonsin upplevat.

På tiggarskrå med "offerkista".

Sista julen, år 1921, i Skogaholm, företog Mattson något, som han inte varit med om tidigare. Han gav sig nämligen ut på tiggarskrå. Då hade han hunnit bli 83 år gammal.

– Nej det här duger icke, att sitta här och svälta "dagen före dagen före dopparedagen"! jag drog ut med min kära dragkärra, som nu kallades "offerkista", och gav mig ut att tigga. Jag drog ut och skämtade med folket i bygden. jag fick på de fem ställen, där jag var inne, "offerkistan" full med matsorter, även lite pengar, samt mat och kaffe på alla ställena. "Bondgummorna ha allt och är heller inte snåla!"

Stugan i Skogaholm byggdes av snickare Eriksson från Åsbro. Bolaget underhöll den inte alls, och med åren blev den lika dålig som den på Bockön. Eftersatt var också getternas "bostad". När det var som kallast fick getterna dela rum med Mattsson.

Trots sitt eländiga liv är det högst sällan man finner någon kritik av samhällsförhållandena i dagböckerna. Efter en älgjakt hade en tidning uppgivit att köttet efter 12 älgar utdelats till

Skogaholmsbrukets arbetare. Mot denna uppgift reagerar Mattson. Det förhöll sig nämligen så att arbetarna inte ens fick köpa en bit.

"Inte ens jag fick någon smakbit av älgköttet, vilket dock var vanligt att få under disponert Ransbergs tid. Den här s.k. ingenjören och hans fru är lika snåla båda. Bruksherrarna förstå att skaffa sig berömmelse för frikostighet för billigt pris genom att offentligt ljuga sig därtill"

Mattson var en flitig samlare av tidningar. Han berättar, att han en dag under tolv timmar, från kl. 4 på morgonen till 4 på eftermiddagen, varit sysselsatt med att bränna 17 000 tidningar och papper, som han samlat under 46 år. Så nog var han beläst. Synen på vänstra ögat var under hela hans liv nedsatt på grund av svart starr. Och under Skogaholmsåren avtog även synen på det friska ögat.

Eremitåren fick för Mattson sin avslutning 1921, då han togs om hand av Hallsbergsborna och fick sin mer än väl unnade fristad på ålderdomshemmet, där han 1928 slutade sitt långa, på umbäranden och ensamhet präglade liv. När han i sin gröna ungdom var fattigvårdstillsyningsman i Vänersnäs i Hallebergstrakten kunde han väl inte tänka sig att hans jordeliv skulle ändas som fattighjon.

Besök av Svenska Dagbladet.

I en stort upplagd helsidesartikel i Svenska Dagbladet 2 november 1919 återger dess redaktör Olov Lundgren ett besök hos August Mattson i hans primitiva stuga i Skogaholm. Ett par brev från denna händelse torde ha sitt intresse.

Stockholm den 9 okt. 1919.

Bäste Herr Mattson. Med tack för senast skickar Jag härmed äntligen Flammarionboken. Kunde tyvärr inre få tag i ett inbundet exemplar, men har dock lyckats uppbringa en gammal, fullständig, oförfuskad upplaga.(1)

Att jag dröjt så länge med utskrivande av den planerade artikeln om besöket hos eder kommer sig av många ledsamma skäl. Det avgörande hindret har dock varit det, att jag inte fått några bilder. Jag vidtalade fotgrafen i Hallsberg hr Guldbrand an resa ut till Eder och fotografera, men jag har förgäves väntat på att få höra av honom. Nu har jag emellertid alarmerat honom både per telegram och brevlades, och när han nu väl endera dagen infinner sig i ert tjäll, hoppas jag att Ni herr Mattson enligt löfte låter avkonterfeja eder, er hydda och ert astronomiska bohag på sätt som vi redan kommit överens om.

Vidare vore jag mycket tacksam om hr Mattson per brev ville låta mig få en kort och koncentrerad redogörelse för det tideräkningsuppslag Ni en gång tillställde den astronomiska kongressen i Paris. Det vore älskvärt om Ni dessutom ville sända mig något urklipp vad Ni tidigare skrivit i Nerikes Allehanda -möjligen någon dikt från herdetiden på ön, en av den vassa skämtsamma sorten, jämte något i den filosofiska genre som var och är er egen. Bli detta eder besvärligt eller önskar Ni det inte så får jag resignera.(2)

Hoppas att dessa rader träffa eder ännu vid god hälsa. Ännu en gång tack för det intressanta mötet under Skogaholms stjärnor och var hälsad.

Med sympati och högaktning
Olof Lundgren
Redaktör, Svenska dagbladet

Hallsberg den 14 oktober 1919.

Herr Mattson.
Skogaholm, Svennevad.

På anmodan av Svenska Dagbladet ber jag härmed få underrätta Eder, att jag en av de närmaste dagarna (troligen söndagen den 19 dennes) kommer till Skogaholm och fotograferar Eder, sittande vid globen, teodolit (3) m.fl. Det är, enligt vad jag erfarit från Svenska Dagbladet, meningen att göra en stor helsidesartikel i ett söndagsnummer, uteslutande ägnat åt Herr Mattsans arbete i Astronomins tjänst.

Med utmärkt högaktning.
N. H. Guldbrand
Fotograf

Mattssons lilla stuga låg i Hallsbergs socken men endast några meter från gränsen till Svennevad. Han tyckte om att ströva omkring i skogarna, stödjande sig på en käpp med klyka. Vanligtvis hade han kompass med sig, och den fäste han på klykan och riktade den mot solen och talade sedan om vilken tid det var. Sällan slog det fel på mer än ett par minuter. Han ville gärna ha en pratstund med dem han mötte. Djuren ömmade han för. Sina egna höns och getter skötte han föredömligt. Under många år fram till 73-årsåldern var Mattson anställd av Meteorologiska Centralanstalten för att företa väderleksmätningar och avlämna rapporter.

Mattson gör väderleksmätningar.

Det hade uppstått en viss korrespondens mellan meteorolog H. E. Hamberg och Mattson, som fått låna en del instrument från Meteorologiska Centralanstalten. I ett brev, daterat Stockholm den 16/5 1908, heter det:

H. Herr A Mattson.

Med anledning af meddelandet å sista rapporten, att Ni icke kan fortsätta observationer, får jag förbindligast tacka för hittills insända värdefulla rapporter. På samma gång tillåter jag mig anhålla, att instrumenten så fort sig göra, åter hit återsändes.

Med största högaktning.
H. E. Hamberg

Dr Hamberg var synnerligen framstående meteorolog och chef för Statens meteorologiska centralanstalt. Han har författat ett stort antal böcker och skrifter, bl. a. om nattfroster i Sverige. Översikt af Sveriges klimat. Hjelpreda vid väderleksförutsägelser, Åskdagarnas frekvens i Sverige. Hamberg gick ur tiden 1923, åtta år före Mattson.

Noter: (1) Var min förfuskad, därför att jag gjorde en mängd marginalant.? Ni ville ju så gärna ha dessa. (Mattssons kommentarer.) Boken skriven av den världsberömde franske astronomen och författaren Camille Flammarion, som Mattson korresponderade med.
(2) Detta blef icke af; emedan jag hade mycket att göra med potatisupptagning och andra arbeten. Dessutom har jag svårt för att skriva; skriver dåligt och ser klent. Jag trodde att Ni hade själf tagit afskrift ur de "Bulletiner" och bref från Camille Flammarion m.fl. (Antecknat av Mattson. på brevet från redaktör Lundgren).
(3) Kikarinstrument för vinkelmätning

”Enslingen på Bockön”, och våra ögon

I en av sina dagböcker har August Mattson gjort följande karaktäristik av ansikte och ögon. Vi använder Mattsons egna gammalmodiga svenska.

Physiologi eller konsten att af människans ansigts bildning, linjer och form, samt af hårens färg och ögonen m. m. sluta till hennes egenskaper och karakter. Ett rundt fylligt, rödlett och ej för fint ansigte häntyder på ett muntert sinneslynne, vänskaplighet och trohet i kärlek. Hos en man utmärker det att han stundom kan låta föra sig på afvägar. Ett gladt ansigte med väl proportionerade anletsdrag, antyder ett gott sinnelag, men tillika benägenhet till misstänksamhet, samt att personen är böjd för kärleksnöjen och att han har ett angenämt umgängessätt. Ett ansigte med mycket utstående käkar och är långt och magert utvisar ett oroligt lynne, samt att personen ej alltid tänker så väl och gerna går oroligheter o. ledsamheter halfvägs till mötes. Ett sjukligt, bleklagt ansikte, antyder på kinkighet och förställning, samt stundom grymhet och ostadighet.

Blåa ögon utmärka merendels trohet, huru det ej gifves någon regel utan undantag, derföre måste man taga alla ansigts delar till hjälp vid det allmänna bedömandet. Mörka och bruna ögon antyda vanligen misstänksamhet, list och bedrägeri, äfven utmärka de skrytsamhet, lättja, snarstuckenhet och benägenhet till kärleksnöjen, otrohet och otacksamhet. Stora fylliga och klara ögon beteckna ett uppriktigt och rättframt väsen, angenäm sinnesförfattning, sedlighet och blygsamhet, isynnerhet i kärleksaffärer. Likaledes att dess ägare får genomgå många besvärigheter och sällan kommer i åtnjutande af någon synnerlig del af lycka. Små och stickande ögon utmärka quickhet och snille, behagligt umgänges sätt, men äfven någon misstänksamhet, fallenhet för svartsjuka, beställsamhet, samt i kärlekshandel ganska mycken värma. Derjämte betecknar det ombytlighet, samt att begären ofta tillåtes ruinera både helsa och ekonomi. Den som ofta ser åt sidan och blinkar är vanligen illistig och inställsam, en sådan person bör med varsamhet och förekommande bemötas. Ögon som äro våtaktiga och klara, utmärka glädje, goda manerer och ett ärbart lefnadssätt, men äro ögonen matta, blickande nedåt, röda eller mycket stora betecknar det sinnlighet o. utsväfning. Små djupt liggande ögon antyda girighet, samt gråa och skarpa ögon en elak person. Infallna ögon utmärka jemväl en förslagen människa. Hvälfvande ögon, en elak och lastfull person. Svarta ögon beteckna skarpt förstånd samt sinnlighet och omåttlighet. Darrande ögon betyda tröghet, tindrande ögon, dryckenskap, småleende ögon lustig person. Ögon af åtskillig färg och små, beteckna list, falskhet och smicker. Ögon som vetta åt näsan antyda svaghet för andra könet. Stora, än stillastående och stirrande, samt än tynande och matta ögon, angifva en person som antingen redan är galen, eller har anlag för sinnessjukdom.